

INGLIZ VA RUS TILLARIDA SINTAKSISNING TURLI XIL
XUSUSIYATLARI

РАЗЛИЧНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СИНТАКСИСА В
АНГЛИЙСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ

DIFFERENT FEATURES OF SYNTAX IN ENGLISH AND
RUSSIAN LANGUAGES

Xamidova Maxbuba Kaxarovna

Farg'ona davlat universiteti rus tili metodikasi kafedrasi o'qituvchisi

Yunusova Dilbarxon Muxtorjon qizi

*Farg'ona Davlat Universiteti, Chet tillari fakulteti, 1-bosqich, 24.108-
guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz va rus tillarida sintaksisning o'ziga xos xususiyatlari o'rganilgan. Tadqiqotda har ikki tilning gap tuzilishi, so'z tartibi, bog'lovchilar va kompleks gaplarning shakllanishi tahlil qilingan. Maqola ingliz va rus sintaksisidagi umumiylik va farqlarni ochib berib, ularning til o'rganishdagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Аннотация: В данной статье изучаются особенности синтаксиса английского и русского языков. В исследовании проанализированы структура предложений, порядок слов, использование союзов и построение сложных предложений. Статья раскрывает как общие черты, так и различия синтаксиса, а также их значение для изучения языка.

Abstract: This article studies the syntactic features of English and Russian languages. The research analyzes sentence structure, word order, the use of conjunctions, and the formation of complex sentences. The paper reveals the similarities and differences in syntax and emphasizes their importance in language learning.

Kalit so'zlar. *Sintaksis, ingliz tili, rus tili, gap tuzilishi, so'z tartibi, kompleks gaplar, bog'lovchilar.*

Ключевые слова. *Синтаксис, английский язык, русский язык, структура предложения, порядок слов, сложные предложения, союзы.*

Keywords. *Syntax, English language, Russian language, sentence structure, word order, complex sentences, conjunctions.*

KIRISH

Til sintaksisi — so'zlarning gapdagi tartibini va ular o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi qoidalar majmuasidir. Har bir til o'zining milliy xususiyatlari, tarixiy rivojlanish yo'li va tipologik tasnifi orqali sintaksisda o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'ladi. Ingliz va rus tillari ham, garchi bir oila — hind-yevropa tillari oilasiga mansub bo'lsa-da, o'z sintaktik tizimlarida sezilarli farqlarga ega.

Mazkur maqolada ingliz va rus tillari sintaksisidagi asosiy umumiylik va farqlar ko'rib chiqiladi. Ayniqsa, gap tuzilishi, so'z tartibi, bog'lovchi vositalar va kompleks gaplar shakllanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, bu xususiyatlarning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati haqida fikr yuritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda qiyosiy-analitik metod qo'llanildi. Ingliz va rus tillaridan tanlab olingan ilmiy maqolalar, badiiy adabiyotlar va matbuot materiallari asosida sintaktik elementlar o'rganildi. Asosiy tahlil parametrlari quyidagilardan iborat:

Gap tuzilishi (oddiy, murakkab va qo'shma gaplar);

So'z tartibi va uning qat'iyligi;

Bog'lovchi vositalardan foydalanish;

Kompleks gaplarning shakllanish usullari;

Artikllarning mavjudligi va ularning gap sintaksisidagi roli.

Natijalar sifatli tahlil va statistik kuzatuvlar asosida ishlab chiqildi. Har bir til uchun namunaviy gaplar ajratib ko'rsatildi va ularning sintaktik tuzilishi tahlil qilindi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Gap tuzilishi

- Ingliz tilida SVO (Sub'ekt-Fe'l-Ob'ekt) tartibi qat'iy belgilangan:
> "The girl reads a book."
- Rus tilida esa, morfologik shakllarning mavjudligi sababli gapning strukturasi ancha erkin:
> "Девочка читает книгу." yoki "Книгу читает девочка."
- Bu holat rus tilida gapdagi sintaktik rollarni aniqlashda tartibdan ko'ra morfologik ko'rsatkichlarga asoslanishini ko'rsatadi.

So'z tartibi

Ingliz tilida so'z tartibi deyarli o'zgarmas. Rus tilida esa kommunikativ maqsadga ko'ra so'zlarning joylashuvi o'zgaradi.

Masalan, e'tiborni ob'ektga qaratish uchun rus tilida ob'ektni oldinga chiqarish mumkin.

Artikllar va ularning roli

Ingliz tilida artikllar (the, a, an) gapdagi predmetlarning aniqligi yoki noaniqligini ko'rsatadi va gap sintaksisini boshqaradi. Rus tilida esa artikl mavjud emas, bu vazifani kontekst va intonatsiya bajaradi.

Bog'lovchilar va kompleks gaplar

Ingliz tilida kompleks gaplar subordinativ bog'lovchilar yordamida quriladi:

> "I know that he is right."

Rus tilida esa kompleks gaplar ko'pincha participial yoki gerundiv qurilmalar orqali soddalashtiriladi:

> "Я знаю, что он прав."

Bundan tashqari, rus tilida murakkab gapda komponentlar o'rtasida shartli bog'liq shakllar ham keng qo'llaniladi.

XULOSA

Ingliz va rus tillari sintaksisi qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, har ikki til o'ziga xos sintaktik xususiyatlarga ega bo'lib, bu farqlar til o'rganish, tarjima va madaniy aloqa jarayonlarida muhim rol o'ynaydi. Ingliz tili qat'iy so'z tartibi va artikl tizimi orqali aniqlik va tartibni ta'minlaydi. Rus tili esa morfologik ko'rsatkichlar va erkin so'z tartibi orqali ifoda imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu farqlarni chuqur anglash til o'rganuvchilarga grammatik va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda yordam beradi. Shuningdek, bu xususiyatlar tarjima nazariyasi va amaliyotida, interaktiv o'qitish metodikalarini ishlab chiqishda ham asosiy mezonlardan biri bo'lib xizmat qiladi. Kelgusida sintaktik farqlarning psixolingvistik va madaniyatlararo kommunikatsiyadagi ta'sirini yanada chuqurroq o'rganish istiqbolli yo'nalishlardan biri sifatida ko'rilmogda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Crystal, D. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press.
2. Comrie, B. (1989). Language Universals and Linguistic Typology: Syntax and Morphology. University of Chicago Press.
3. Nichols, J. (1993). Russian. In B. Comrie & G. G. Corbett (Eds.), The Slavonic Languages. Routledge.

4. Radford, A. (2004). English Syntax: An Introduction. Cambridge University Press.
5. Vinogradov, V. V. (1972). Русский язык: Грамматическое учение о слове. Москва: Наука.
6. Frawley, W. (2003). International Encyclopedia of Linguistics. Oxford University Press.